

ПРИКАЗИ

Чланак примљен 5. децембра 2024.
Чланак прихваћен 9. децембра 2024.

UDC 78.091.4(497.11)"2022"(049.32)
78.071(100)"19/20":929(049.32)

РАДОШ МИТРОВИЋ*

Универзитет уметности з Београду
Факултет музичке уметности
Катедра за музикологију

Осврт на 33. међународну трибину композитора у Београду (3–8. октобар 2024. године)

И поред не тако идеалних услова у којима се одржава највећа смотра савременог музичког стваралаштва код нас, пре свега у погледу финансија и изостанка значајније помоћи и подршке државе или града, Међународна трибина композитора успева да опстане и да сваке године понуди слушаоцима респектабилан програмски садржај.

Ове године, 33. по реду, Трибина композитора отворена је наступом Симфонијског оркестра РТС-а, под управом Оливере Секулић-Барац, који је извео дела домаћих стваралаца.¹ Тако

* Контакт адреса аутора:
radosh.mitrovic@gmail.com.

¹ Поједини сегменти овог текста су објављени у оквиру емисија *Арс сонора* (емитована 7. октобра

смо могли да чујемо композицију *Фануил* (Рвање Јаковљево) Братислава Петковића, засновану на програмској основи, комуникативног језика и умногоне питких хармонских прогресија, а затим и *Диптих* Рајка Максимовића. Ова експресивна звучна слика, коју је ансамбл изузетно минуциозно представио, почива на Максимовићевим ранијим композицијама *Not to be or to be?* из 1969. и *Errur si tuove* из 1970. године. Уследила је *Мимикрија* Милане Стојадиновић-Милић, иначе њен дипломски рад из 1987. године заснован на пажљиво изабраном тематском материјалу са којим се виртуозно ради, при чему ауторка показује луцидан однос према оркестрацији, а затим и *Лирска поема* Василија Мокрањца. Идиосинкратичног музичког језика, ова оркестарска вињета почива на 'развученом' времену, дуго држаним акордима и динамизму ширења и згушњавања фактуре на таласастом принципу. Оркестар је досегао моћни, заокружени звук у фортисимо успонима, са лименим дувачким инструментима

2024) и *Културни кругови* (емитована 9. октобра 2024) Радио Београда 2.

који су у томе имали посебну улогу и коју су беспрекорно изнели. Наступ је завршен *Концертантним епизодама* за виолину и оркестар Срђана Хофмана. Премијерно изведена 1974. године, композиција почива на 14 епизода дивергентног карактера, при чему је солистички парт третиран виртуозно, са солистичким каденцама које је са високом дозом педантности, представила Марија Шпенглер Марковић.

У оквиру другог дана овогодишње Трибине композитора Ансамбл за нову музику *Градилиште* извео је дела посвећена Срђану Хофману. Наиме, вече је било насловљено *Огледала: музички свет Срђана Хофмана. Поводом 80 година од композиторовог рођења*, а аутори изведених остварења су некадашњи студенти овог нашег недавно преминулог уметника. Тако смо могли да чујемо дело *Secret Serenity* за гудачки квартет Милице Параносић. Реч је о контемплативној музици, истанчаног лиризма и изразите мелодичности, при чему сам крај сугерише неку врсту незавршености тј. изостанка разрешења. Музика наставља да се развија *негде у подсвести* слушаоца, чиме се отвара посебан конотативан ниво композиције. *Жице број 3* Владимира Кораћа, за гудачки трио и електронику почива, пак, на инспиративном поигравању бојама и текстурама, кроз суптилну музичку комуникацију са делом *Гледајући у „Огледала“* Аниша Капура Срђана Хофмана, а чији се иначе мотив назире на самом почетку. Одатле се даље испреда сложена и слојевита конфигурација, у оквиру које електронски парт представља

не само базу, већ испуњава и води целокупан ток. Инструменти имају улогу бојења звучности чиме се ствара импресиван утисак, са дуго издржаним тоновима и широким драматским луком.

Хофман трио Ивана Бркљачића настао је на основу три мотива из композиција професора Хофмана: *Знакови*, *Концертантна музика* и *Огледало*. Композиција садржи равноправан третман инструмената, при чему ритам игра важну градивну улогу. Пијанисткиња Неда Хофман, виолончелиста Срђан Сретеновић и млади, али изузетни флаутиста Марко Сретеновић одржавали су високу концентрацију уз максималну тонску и ритмичку прецизност. То се исто може рећи и за композицију Светлане Савић, занимљиве концепције и стваралачке идеје, под називом *Благи чај ваздушни*, такође за флауту, виолончело и клавир, а инспирану поезијом Саше Радојчића. Клавир има деонице које су грађене као да прате имагинарни глас, а цела композиција се завршава изненада, са мотивом у краћим нотним вредностима, 'недоречено', али заправо испуњено значењем.

Упечатљиво обликовано дело *Ребус* Наташе Богојевић, за исти извођачки састав као и протекла два дела, почива на идеји израженој у програмској напомени истоименог остварења Срђана Хофмана. Ауторка спроводи драматургију веома смислено и уз узбудљива решења, не залазећи у шаблонско формалистичко вођење деоница. Ирена Поповић је представила луцидну, иновативно мишљену

композицију *Шапутање, тишиновање, тиховање, туговање* за дечије гласове и клавир, креирајући комуникативну и умногоме сетну звучну слику. Нина Перовић је пак приложила своје дело *Плаво за клавир и електронику*. Електронски парт садржи модификоване звуке воде, која наравно има јаку симболичку вредност. Она је фон за одвијање тока сачињеног од краћих мотива, уз фино вајани динамизам развоја интерпретацијски оживљен на одговарајући начин, изузетним и надахнутим извођењем Неде Хофман-Сретенковић.

Уследила је затим музичка вињета Јасне Величковић *Одсјај* која садржи умногоме нетипични израз за ауторкин језик. Интимног карактера, уз моторичан музички ток који се завршава спорим излагањем теме, као својеврсним печатом након бурних прогресија које јој претходе, дело је представљало право освежење на концерту, уз минуциозно тумачење Неде Хофман Сретенковић.

Концерт је завршен *Портретом за виолину и клавир* Лауре Чуперјани (Laura Mjeda Ćurĉani) и композицијом *Suspense* за виолину, клавир и електронику Александра Перуновића. *Портрет* је сачињен од низа епизода разноликог драматског оквира које се нижу, при чему су инструменти равноправни у доношењу материјала, уз изврсно успостављање комплементарних односа. Тиме је креирана маштовита слика, а упечатљива интерпретација је осветлила управо ту имагинативну структуру композиције. Перуновићево дело, како је и наведено у програмској

напомени, садржи електронски слој који је готово у потпуности монтиран од фрагмената музике Срђана Хофмана. Треба рећи да смо слушали изузетно добру интерпретацију која је на адекватан начин исцртала сву сложену драматику остварења. Пијанисткиња је имала и додатни извођачки захтев – да изговара текст преузет из Хофманове композиције *Макамба*, а што је доприносило општој сонорности. Посебно је био добро изведен и проживљен кулминативни сегмент, са динамичким успоном у оквиру кога су извођачи свирали пуним звуком, постепено градећи моћну слику. Она свој врхунац достиже снимком извођења дела Шесте симфоније Чајковског, да би се затим зачуо накратко и глас самог професора Хофмана уклопљеног у општу, узбудљиву звучност.

Наредног дана, петог октобра, у Студентском културном центру фестивал је настављен, када смо имали прилике да чујемо *Трилијум* за чембало Андреје Андрића, а затим и */откриће се/ (/will be revealed/)* за пиколо флауту, бас кларинет, виолончело и електронику Маје Боснић. Композиторка је суочила два звучна слоја: електронски парт често сачињен од продорних деоница и инструментални, који почива на проширеним техникама и краћим звуковима. На моменте заглушујућа бука контрастира суптилности инструменталног парта, чиме се ствара упечатљив динамизам. Панајотис Кокорас (Panayiotis Kokoras) је затим представио дело *Bellow* за хармонику и електронику, при чему је Марија Ратков

изузетно добром контролом успевала да прати сложен инструментални парт. Електронски слој је, пак, био сачињен од низа модификованих звукова – од животињских, до писаће машине. Ипак, треба рећи да дело не поседује јасно драматско усмерење и да је реч о једноличној, предвидивој и недовољно истанчано осмишљеној звучној игри.

Александар Савић је представио дело *Orange Gray* за клавир и електронику, у изузетној интерпретацији Бојане Димковић. Међутим, иако је извођење било веома добро, сама композиција не садржи довољно експресиван развој при чему изненадни и неприпремљени крај ствара утисак незавршености и незаокружености музичке мисли. Уследило је *Adlez* за гитару и електронику Венбин Лју (Wenbin Lyu), са сигурним Зораном Анићем који је свирао ритмички прегнантне музичке бравуре, а затим и дело Предрага Радисављевића *Kulshedra*, за женски глас, хармонику и живу електронику. Реч је заправо о електронској студији манипулисања звуком, импровизаторног карактера. Први део вечери је завршен *Fantazijom Skortatom* за виолину, чембало и живу електронику Пола Панкерта. У питању је постмодерно поигравање барокним манирима и другим тропима, уз широку употребу реверберације, а чиме је створена исцепкана структура, са недовољно убедљивим крајем који оставља изванредан *знак питања* у перцепцији слушаца.

Током другог дела вечери могли смо да чујемо и композиције *Vytra* Дарије

Бајоки (Daria Baiocchi) у извођењу Иване Дакић, затим *He sasvim iskreni komadi* за виолончело и клавир Милоша Заткалика – нешто неочекиванијег израза с обзиром на пређашњи опус овог аутора, а онда и *Арију* Боже Бановића, *Нгбака полиптих* (*Ngbaka poliptih*) за флауту виолончело и клавир Душана Богдановића и *The Nightingale and the Poachers Gun* Ијана Вилсона (Ian Wilson). Дела која су се пак издвојила јесу несумњиво *Импулс* за саксофон, трубу и хармонику Лазара Ђорђевића и *Хаику пет* Вељка Ненадића, за пиколо, удараљке и електронику.

Импулс јесте дело које стоји на трагу онога што је Лазар Ђорђевић радио током протеклих година, аутентичног је израза, енергично и са убедљивом драматургијом. Без празног хода и замора материјала. Одлично познајући технику хармонике, аутор је искоришћава до максимума, контрастирајући карактерно удаљене сфере, са вештим драмским успонима и набојима који динамизују структуру. Његов маштовит звучни свет је у потпуности био адекватно исцртан интерпретацијом Милана Савића, Јована Савића и Бранка Џиновића. Коначно *Хаику пет* Вељка Ненадића унело је свежину у програм концерта, евоцирајући музику далеког истока, кроз сучељавање контемплације и екстатичности, а уз електронику која је суптилно бојила импресиван звучни резултат. Виртуозни Иван Марјановић је изврсно водио ток, који се, нажалост, завршава прерано и нагло, иако је реч о изузетној музичкој замисли.

Следећи концерт, 6. октобра био је посвећен клавирском стваралаштву Владана Радовановића. Пијанисти Наташа Пенезић, Димитрије Николић, Марија Радојевић, Јасмина Раковић и Владимир Аћимовић су извели *Магистарски прелудијум и фугу, Девет комада, Прелиде*. Реч је о изузетном догађају будући да је публици махом непознат овај сегмент Радовановићевог стваралаштва. Било је занимљиво у том смислу чути његов клавирски слог и клавирску имагинацију, која показује пре свега познавање овог инструмента, али и литературе. Прелиди су били посебно занимљиви с обзиром на њихову тоналност и начине на који је она третирана у музичком језику нашег великог композитора. Од барокних референци, контрапунктских вежби, изненадних хармонских решења и модулација—преко сучељавања са разноликим карактерима, до виртуозних, мелодичних и емоционално надахнутих дела. Све смо ово могли да чујемо на релативно малом простору, имајући у виду да је реч о вињетама које показују ерудитско познавање музичке литературе и зналачка поигравања музичким материјалима. Млади пијанисти су, свако на свој начин, изузетно прецизно и јасно свирали, откривајући затомљену али узбудљиву сферу Радовановићевог композиторског рада.

Наредног дана, 7. октобра, у Установи културе „Пароброд” наступио је квартет Београдског камерног оркестра, квартет *Wonder Strings*, као и флаутисткиње Јелена Шаренац Шпановић и Стана Крстајић, и

харфисткиња Ивана Павловић. Поред њих, публици су се представили и хармоникаши Бранко Џиновић и Петар Бешовић, перкусиониста Иван Марјановић и пијанисткиња Бојана Димковић.

Након дела *Prism*, за флауту Ришарда Осаде (Ryszard Osada) које, како је наведено у програмској напомени „истражује три најнижа звука на инструменту и њихово деформисање и ‘цепање’ на звучне структуре које су изведене из основних тонова и њихових аликвота”,² иначе веома неубедљиве звучности, уследила је композиција Анђеле Милић *На ивици*, за флауту и харфу. ‘Разуђене’ фактуре, дело је засновано на константном дијалогу између инструмената, кроз умногоне једноличну драматургију, са паузама као градивним материјалом. Представљено је и дело Олге Јанковић *How to Make a Bonfire II*, за гудачки квартет. Реч је о два јасно одељена дела, при чему први почива на понављајућим обрасцима, постминималистичког типа, а други, у потпуности контрастно, на брзом окидању жица, лупкању инструмената и проширеним техникама, неоавангардног карактера. Дело *Collage of Immortal Pictures* за хармонику и гудачки квартет Владике Микићевић садржи седам делова, у оквиру чега доминира колажни начин размишљања, са дивергентним сликама, које се крећу од дуго издржаних деоница до енергетских ерупција. Композиција *Цугцванг (Zugzwang)* за хармонику Милане Милошевић креће се у пажљиво изграђеном току, широког

² Видети: https://composers.rs/?page_id=8522.

лука, са реским хармонијама и смисленом драматургијом, док се за композицију Мирјане Вељковић *Звона*, за вибрафон и клавир, може рећи да садржи изузетно занимљива звучна решења, са деоницом клавира који доноси различите облике остинатне пратње и репетицију материјала, а што свеукупно креира упечатљиву слику.

У оквиру другог концерта, изведено је дело *Titratti surreali* Масима Лауричеле (Massimo Lauricella) за вибрафон, у изузетно прецизном тумачењу Милана Милића, а затим и *Judgment day* Амоса Елкане (Amos Elkana) за фагот, у надахнутом тумачењу Горана Маринковића. Дело *Inconsistent Dialogue* Ивана Елезовића, за тромбон и виолину, садржи занимљиву комбинацију инструмената, њихове ритмичке игре, кроз равноправан третман, хоризонтално мишљене партове и разнолике технике. Међутим, треба рећи да умногоме једнолично динамичко кретање јесте утицало на слушалачки утисак остварења. Уследио је *Инхармонични сјај*, за сопран, кларинет и клавир, Матеје Николића. Драматургија дела је усмерена ка крају, уз постепено усложњавање тока, до врхунца са експоненцијалним дисторзирањем деоница и гласом који се креће до вриска, а што резултира изостанком артикулисаног певања и кретање до потпуног звучног колапса. Коначно, Драган Латинчић се представио композицијом *Три песме на стихове Мирољуба Тодоровића* за сопран и клавир, која поседује експресивну деоницу гласа, са ритмичким обрасцима у клавирском парту који успоставља

прању, а што све креира узбудљиву звучну слику која 'прати' Тодоровићеве текстове песама *Ти си кајсијин цвет*, *Грлим твоју сенку* и *Венчање*.

Овогодишња Међународна трибина композитора је завршена изузетним програмом, који је представио амбициозна остварења разноликих поетичких оквира. Тако смо на самом почетку могли да чујемо *Етнос* Владимира Тошића за хармонику и гудачки оркестар. Оригинално написана за занимљиву комбинацију хармонике и гусала, посвећена Бојани и Николи Пековићу, који као дуо већ годинама наступају, композиција је у новом руху такође зазвучала упечатљивим тоном. Наравно, Тошић се кретао на препознатљивом постминималистичком терену, уз репетиције и питки хармонски језик. Изузетни Београдски камерни оркестар „Љубица Марић”, под управом Радета Пејчића, а уз солисту Николу Пековића, били су сигурни и инспиративни. Никола Пековић поседује техничку спретност и истанчану музикалност коју манифестује при сваком тону, сналазећи се у различитим естетским оквирима. Тај квалитет је задржао и при интерпретацији композиције *Ка звездама* Тајјане Милошевић Мијановић. Успостављајући динамизам између статичности и турбуленције, између разређене соло фактуре и прегнатних остината, ауторка је створила драматску овојницу која је ефектно функционисала до краја дела. Правећи паралеле са елементима барокног језика, *Три млада месеца* – *Остинато*, *Интермецо* и *Арија* Игора

Андрића, јесте, у драматском смислу, добро организована композиција, са прегледном формом, развијеним мелодијама готово романтичарског сензибилитета. Састав је свирао мирно, сталожено, надахнуто градећи целине композиције, прецизно пратећи логику кретања тока. Уследило је дело *Формација фантазије* Ане Казимић, са фино вајаном темом са варијацијама, а затим и *Weaving* тј. *Ткање* Бранке Поповић. Деоница хармонике у овом остварењу односи превагу солистичким бравурама, вајаним мелодијама и контемплативним сегментима, уз често дуго издржаване тонове. Импресивна имагинација ауторке је креирала имерзиван музички свет задивљујуће звучне лепоте.

Настављајући своје интересовање за обред, Драшко Ацић је представио дело *Danza Potreiiana II*. Реч је о својеврсном постмодернистичком *вртлогу* у који нас аутор као слушаоце *баца*, са мноштвом симулакрума, материјалима који се нижу, густом фактуром, изузетним туђијем и луцидним односом према времену, којим зналачки манипулише.

Крећући се у маниру препознатљивом за Драгану Јовановић, њено комуникативно и енергично дело *Цони Фалкон*, отворило је простор за виртуозне бравуре хармонике тј. Николе Пековића, коме је дело и посвећено. Након ове имагинативно осмишљене композиције, пуне изненадних решења, алузија на квазифолклорне елементе, али и друге идиоме, концерт је заокружен делом Исидоре Жебељан *Dark Velvet, in*

Memory of Gustav Mahler у верзији за виолину и гудачки оркестар, а коју је начинио њен студент Вељко Ненадић. Виолинисткиња Ката Стојановић је несвакидашње надахнуто свирала контемплативне мелодије романтичарског заноса, са изузетном пажњом нијансирајући мелодије вајаним тоном, ослушкујући оркестар који ју је поуздано пратио. Присутствовали смо врхунском тумачењу композиције која садржи емотивни патос префињеног а не баналног, патетичног типа. Чини се заправо да је овим делом завршена једна од, музички, најконзистентнијих вечери Трибине која је ове године представила значајан број композиција широког стилског оквира од неокласицизма, постмодернизма, до другог модернизма, као и осцилирајућег квалитета, али уз врхунски интерпретативни ниво који је красио целокупан фестивал.

Током трајања фестивала традиционално су додељене и награде и то „Стеван Мокрањац“ за композиторско остварење премијерно изведено у претходној години, коју је добио Владимир Кораћ за дело *Вода*, за хармонику и електронику, затим „Александар Павловић“, за изузетан допринос афирмацији српске музике у земљи и иностранству ансамблу *Метаморфозис*, и пијанисткињи Марији Тимотијевић. Специјална захвалница за дугогодишњи дорпинос у промоцији српске музике, додељена је Мирјани Лазаревић. Награда младом уметнику припала је харфисткињи Ирени Пејској.

Иначе, за разлику од претходних година, акценат Трибине је ове године

био на домаћем стваралаштву. Треба истаћи и повратак овогодишње Трибине пракси мењања концертних простора, при чему су нека решења била мање успешна –попут скученог и неакустичног простора Установе културе „Пароброд“; али нека су, попут Музеја науке и технике, где је фестивал завршен и где иначе немамо често прилику да присуствујемо концертним активностима, представљала одличан корак, будући да је реч о простору изузетне акустике.

Овога пута смо на Трибини имали прилике да чујемо већи број дела него иначе која на дивергентне начине третирају електронски медиј, као и да приметимо да је хармоника ове године заузела истакнуто место на репертоару фестивала. Напоследку, после више година, Трибина композитора је отворена великим концертном Симфонијског оркестра РТС у Коларчевој задужбини, како и приличи овдашњој јединој смотри савременог композиторског стваралаштва.